

شماره آزمون	مبحث آزمون	صفحه سؤال	صفحه پاسخ نامه تشریحی
۱	مقدمات عروض	۸	۱۳۶
۲	عروض و قافیه (دهم)	۹	۱۳۶
۳	عروض و قافیه (دهم)	۱۰	۱۳۸
۴	عروض و قافیه (تجمعی)	۱۱	۱۳۹
۵	پایه‌های آوایی همسان	۱۳	۱۴۰
۶	پایه‌های آوایی همسان	۱۴	۱۴۱
۷	اوزان همسان دولختی «الف»	۱۵	۱۴۲
۸	اوزان همسان دولختی «ب»	۱۶	۱۴۳
۹	عروض (تجمعی)	۱۷	۱۴۵
۱۰	پایه‌های آوایی ناهمسان «الف»	۱۹	۱۴۶
۱۱	پایه‌های آوایی ناهمسان «ب»	۲۰	۱۴۷
۱۲	اختیارات شاعری زبانی «الف»	۲۱	۱۴۸
۱۳	اختیارات شاعری زبانی «ب»	۲۳	۱۵۱
۱۴	اختیارات شاعری وزنی «الف»	۲۴	۱۵۳
۱۵	اختیارات شاعری وزنی «ب»	۲۵	۱۵۵
۱۶	وزن شعر نیمایی و بحرهای عروضی «الف»	۲۶	۱۵۷
۱۷	وزن شعر نیمایی و بحرهای عروضی «ب»	۲۸	۱۵۹
۱۸	عروض (تجمعی)	۲۹	۱۶۰
۱۹	عروض (تجمعی)	۳۱	۱۶۲
۲۰	جامع (الف)	۳۳	۱۶۳
۲۱	جامع (ب)	۳۴	۱۶۵
۲۲	جامع (به سوی صد (الف))	۳۵	۱۶۷
۲۳	جامع (به سوی صد (ب))	۳۶	۱۶۸
۲۴	آرایه‌های ادبی دهم، با محوریت واج‌آرایی، واژه‌آرایی، سجع، موازنه و ترصیح	۳۹	۱۷۰
۲۵	آرایه‌های ادبی دهم با محوریت جناس	۴۰	۱۷۱
۲۶	واج‌آرایی، واژه‌آرایی، سجع، موازنه و ترصیح، جناس (تجمعی)	۴۲	۱۷۳
۲۷	تشبیه، مجاز	۴۵	۱۷۵
۲۸	استعاره، کنایه	۴۶	۱۷۷
۲۹	تشبیه، استعاره، مجاز، کنایه (تجمعی)	۴۷	۱۷۸
۳۰	تضاد، تناقض، تناسب، تلمیح، لف و نشر، تضمین (تجمعی)	۵۰	۱۸۱
۳۱	اغراق، ایهام، ایهام تناسب، حسن تعلیل، حس آمیزی، اسلوب معادله (تجمعی)	۵۱	۱۸۲
۳۲	آرایه‌های پایه دوازدهم (تجمعی)	۵۳	۱۸۵
۳۳	آرایه‌های پایه دوازدهم (تجمعی)	۵۴	۱۸۷
۳۴	جامع (الف)	۵۶	۱۸۸
۳۵	جامع (ب)	۵۷	۱۹۱
۳۶	جامع (به سوی صد (الف))	۵۸	۱۹۲
۳۷	جامع (به سوی صد (ب))	۶۰	۱۹۴
۳۸	میانی تحلیل متن	۶۳	۱۹۷
۳۹	تاریخ ادبیات (پیش از اسلام و قرن‌های اولیه هجری)	۶۳	۱۹۸
۴۰	سبک‌شناسی خراسانی	۶۴	۱۹۸
۴۱	زبان و ادبیات فارسی در دوره‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن	۶۵	۲۰۰
۴۲	تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی (تجمعی)	۶۶	۲۰۱
	تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی (دهم)		

۲۰۲	۶۸	تاریخ ادبیات فارسی در قرن های هفتم، هشتم و نهم	۴۳	
۲۰۲	۶۸	سبک شناسی قرن های هفتم، هشتم و نهم (سبک عراقی)	۴۴	
۲۰۳	۷۰	تاریخ ادبیات فارسی در قرن های دهم و یازدهم	۴۵	تاریخ ادبیات و سبک شناسی (یازدهم)
۲۰۳	۷۰	سبک شناسی قرن های دهم و یازدهم (سبک هندی)	۴۶	
۲۰۴	۷۲	تاریخ ادبیات و سبک شناسی (تجمعی)	۴۷	
۲۰۵	۷۳	تاریخ ادبیات قرن های دوازدهم و سیزدهم (دوره بازگشت و بیداری)	۴۸	
۲۰۶	۷۳	سبک شناسی قرن های دوازدهم و سیزدهم (دوره بازگشت و بیداری)	۴۹	
۲۰۶	۷۴	تاریخ ادبیات قرن چهاردهم (دوره معاصر و انقلاب اسلامی)	۵۰	تاریخ ادبیات و سبک شناسی (دوازدهم)
۲۰۷	۷۵	سبک شناسی دوره معاصر و انقلاب اسلامی	۵۱	
۲۰۷	۷۶	تاریخ ادبیات و سبک شناسی (تجمعی)	۵۲	
۲۰۸	۷۸	جامع (الف)	۵۳	
۲۰۹	۷۹	جامع (ب)	۵۴	
۲۰۹	۸۰	جامع (به سوی صد (الف))	۵۵	تاریخ ادبیات و سبک شناسی (جامع)
۲۱۰	۸۱	جامع (به سوی صد (ب))	۵۶	
۲۱۰	۸۴	مفهوم و قرابت معنایی (دهم)	۵۷	
۲۱۲	۸۵	مفهوم و قرابت معنایی (دهم)	۵۸	مفهوم و قرابت معنایی (دهم)
۲۱۳	۸۷	مفهوم و قرابت معنایی (دهم)	۵۹	
۲۱۴	۸۸	مفهوم و قرابت معنایی (دهم)	۶۰	
۲۱۵	۹۰	مفهوم و قرابت معنایی (یازدهم)	۶۱	
۲۱۶	۹۱	مفهوم و قرابت معنایی (یازدهم)	۶۲	مفهوم و قرابت معنایی (یازدهم)
۲۱۸	۹۳	مفهوم و قرابت معنایی (یازدهم)	۶۳	
۲۱۹	۹۴	مفهوم و قرابت معنایی (یازدهم)	۶۴	
۲۲۰	۹۶	مفهوم و قرابت معنایی (دوازدهم)	۶۵	
۲۲۲	۹۷	مفهوم و قرابت معنایی (دوازدهم)	۶۶	مفهوم و قرابت معنایی (دوازدهم)
۲۲۳	۹۹	مفهوم و قرابت معنایی (دوازدهم)	۶۷	
۲۲۴	۱۰۰	مفهوم و قرابت معنایی (دوازدهم)	۶۸	
۲۲۵	۱۰۲	جامع (الف)	۶۹	
۲۲۶	۱۰۳	جامع (ب)	۷۰	
۲۲۷	۱۰۴	جامع (به سوی صد (الف))	۷۱	مفهوم و قرابت معنایی (جامع)
۲۲۹	۱۰۶	جامع (به سوی صد (ب))	۷۲	
۲۳۰	۱۰۹	جامع دهم	۷۳	
۲۳۳	۱۱۳	جامع یازدهم	۷۴	آزمون های جامع
۲۳۷	۱۱۷	جامع (نیم سال اول دوازدهم)	۷۵	
۲۴۰	۱۲۰	جامع (نیم سال دوم دوازدهم)	۷۶	
۲۴۴	۱۲۴	شبیه ساز کنکور	۷۷	
۲۴۸	۱۲۷	شبیه ساز کنکور	۷۸	شبیه ساز کنکور
۲۵۲	۱۳۱	شبیه ساز کنکور	۷۹	

۱۳۱- در کدام گزینه هیچ یک از اختیارات شاعری وزنی دیده نمی‌شود؟

- (۱) زاهد خلوت‌نشین دوش به میخانه شد
 (۲) چو دست بر سر زلفش زخم به تاب رود
 (۳) ماه است رخت یا روز؟ مشک است خطت یا شب؟
 (۴) الا ای همنشین دل که یارانت برفت از یاد
- از سر پیمان برفت با سر پیمانه شد
 ور آشتی طلبم با سر عتاب رود
 سیم است برت یا عاج؟ سنگ است دلت یا رو؟
 مرا روزی مباد آن دم که بی یاد تو بنشینم

۱۳۲- در کدام گزینه از اختیار شاعری «آمدن فاعلاتن به جای فعلاتن» استفاده نشده است؟

- (۱) تو مگر خود مرد صوفی نیستی
 (۲) بوی نانی که رسیده است بر آن بوی برو
 (۳) خنک او را که شد برهنه ز بود
 (۴) گوهر از هر طرفی می‌تابد
- هست را از نسبه خیزد نیستی
 تا همان بوی دهد شرح تو را کاین نان چیست
 وای آن را که جست سایه بید
 پای‌کوبان سوی جان می‌آید

۱۳۳- در ابیات کدام گزینه از اختیار شاعری «آمدن فاعلاتن به جای فعلاتن اول مصراع» استفاده شده است؟

- (الف) سوی من وحشی صفت عقل‌رمیده
 (ب) گل عزیز است غنیمت شمربدش صحبت
 (پ) من و دل گر فدا شدیم چه باک
 (ت) من اگر کامروا گشتم و خوشدل چه عجب
- آهوروشی کبک‌خرامی نفرستاد
 که به باغ آمد از این راه و از آن خواهد شد
 غرض اندر میان سلامت اوست
 مستحق بودم و این‌ها به زکاتم دادند

- (۱) الف - پ
 (۲) الف - ت
 (۳) ب - پ
 (۴) ب - ت

۱۳۴- در کدام ابیات اختیار شاعری «ابدال» وجود دارد؟

- (الف) خاک تو آمیخته رنج‌هاست
 (ب) گرچه مجرّد شوی از هر کسی
 (پ) اول کاین ملک به نامت نبود
 (ت) هر که جهان خواهد که آسان خورد
- در دل این خاک بسی گنج‌هاست
 بر سر آن نیز نمایی بسی
 وین ده ویرانه مقامت نبود
 تابستان برگ زمستان خورد

- (۱) الف - ب
 (۲) پ - ت
 (۳) الف - ت
 (۴) ب - پ

۱۳۵- در ابیات کدام گزینه اختیار شاعری «قلب» وجود دارد؟

- (الف) گرچه گران‌بار شدیم از غم آن ماه ولی
 (ب) بر دل خاقانی اگر داغ جفا نهی چه شد
 (پ) دست کسی بر نرسد به شاخ هویت تو
 (ت) شیشه صاف است دلم سنگ سیاه است دلت
- باخته شد در نظری آن تن جان‌گشته ما
 او ز سگان کیست خود تا بردت به داوری
 تا رگ نخلیت او ز بیخ و بن بر نکنی
 فرق ببین چند بود از دل تو تا دل من

- (۱) الف - پ
 (۲) ب - ت
 (۳) الف - ت
 (۴) ب - پ

۱۳۶- با توجه به بیت زیر کدام گزینه صحیح نیست؟

- «فاخته در بزم باغ گویی خاقانی است
در سر هر شاخسار شعسرای آمده»
- (۱) ۴ بار از اختیار شاعری «بلند در نظر گرفتن هجای پایان مصراع یا نیممصراع» استفاده شده است.
(۲) از اختیار شاعری «ابدال» یک بار استفاده شده است.
(۳) از اختیار شاعری «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» یک بار استفاده شده است.
(۴) از اختیار شاعری «قلب» یک بار استفاده شده است.

۱۳۷- در ابیات کدام گزینه از دو نوع اختیار شاعری وزنی استفاده شده است؟

الف) سینه از آتش دل در غم جانانه بسوخت	الف) سینه از آتش دل در غم جانانه بسوخت
ب) مطلب طاعت و پیمان و صلاح از من مست	ب) مطلب طاعت و پیمان و صلاح از من مست
پ) عالم از ناله عشاق مبادا خالی	پ) عالم از ناله عشاق مبادا خالی
ت) صنما با غم عشق تو چه تدبیر کنم	ت) صنما با غم عشق تو چه تدبیر کنم
- (۱) الف - ب (۲) الف - پ (۳) ب - پ (۴) ب - ت

۱۳۸- اختیارات شاعری به کاررفته در ابیات زیر، به ترتیب در کدام گزینه به درستی آمده است؟

الف) مرا ذلیل مگردان به شکر این نعمت	الف) مرا ذلیل مگردان به شکر این نعمت
ب) استاد سخن سعدی است پیش همه کس اما	ب) استاد سخن سعدی است پیش همه کس اما
پ) رهزن دهر نخفته است مشو ایمن از او	پ) رهزن دهر نخفته است مشو ایمن از او

- (۱) آمدن فاعلاتن به جای فعلاتن اول مصراع - ابدال - بلند در نظر گرفتن هجای پایان مصراع یا نیممصراع
(۲) آمدن فاعلاتن به جای فعلاتن اول مصراع - بلند در نظر گرفتن هجای پایان مصراع یا نیممصراع - ابداع
(۳) ابدال - بلند در نظر گرفتن هجای پایان مصراع یا نیممصراع - آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن اول مصراع
(۴) ابدال - آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن اول مصراع - بلند در نظر گرفتن هجای پایان مصراع یا نیممصراع

۱۳۹- در بیت زیر کدام اختیار شاعری وجود ندارد؟

- «هر که تو را نیک خواه نیکویی او را دلیل
هر که تو را بدسگال ندامت او را ندیم»
- (۱) ابدال (۲) قلب (۳) حذف همزه (۴) کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند

۱۴۰- با توجه به دو بیت زیر، کدام اختیار شاعری وجود ندارد؟

الف) من که در آتش سودای تو آهی نزنم	الف) من که در آتش سودای تو آهی نزنم
ب) روز اول که سر زلف تو دیدم گفتم	ب) روز اول که سر زلف تو دیدم گفتم
- «کی توان گفت که بر داغ دلم صابر نیست
که پریشانی این سلسله را آخر نیست»
- (۱) ابدال (۲) بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه (۳) حذف همزه (۴) کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند

آزمون ۱۴

دوم «فاعلاتن» نباشد. اکنون با توجه به این نکته کاربرد، گزینه‌های دیگر را بررسی می‌کنیم. در ۲ با این تقطیع روبه‌رو هستیم. «بوی نانی: فاعلاتن»، «کِ ر سی دَس: فاعلاتن» پس این اختیار شاعری را داریم. در ۳ «وای آن را: فاعلاتن»، «کِ جُست سا: مفاعِلن» پس اختیار شاعری «آمدن فاعلاتن به جای فاعلاتن» را دارد. در ۴ «گُو هَر رَز هَر: فاعلاتن»، «طَ رَ فی می: فاعلاتن» پس اختیار شاعری «آمدن فاعلاتن به جای فاعلاتن» را داریم.

نکته اصطلاح «فاعلاتن فیک یا غیراورجینال» را شنیده‌اید؟ هر فاعلاتنی که بعدش فاعلاتن نیاید، فیک و غیراورجینال است! یعنی به جای «فاعلاتن» آمده است؛ مانند فاعلاتن‌های همین تست. در این نکته هجای پنجم بسیار مهم است.

۱۳۳- **گزینه ۲** ابتدا یک بار اوزانی را که امکان دارد «فاعلاتن» به جای «فاعلاتن» اول مصراع بیاید، با هم مرور کنیم. در اوزان کنکوری این چهار مورد را داریم:

(۱) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

(۲) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فعلن

(۳) فاعلاتن فاعلاتن فعلن

(۴) فاعلاتن مفاعِلن فعلن

با توجه به این اوزان، بیت (الف) با وزن «مفعولُ مفاعیلُ مفاعیلُ فعلن» اصلاً نیاز به بررسی ندارد. بیت (پ) نیز در هر دو مصراع با «فاعلاتن» شروع شده است. «مَن دِل گر» و «عَ رَ سَن دَر»

توجه در مورد (ب) نکتهٔ بسیار ظریفی وجود دارد و آن این است که در خواندن امروزی «ع» نیز مانند «همزه» حذف می‌شود؛ یعنی امروزی‌ها و شاید خود شما ممکن است این بیت را این‌گونه بخوانید: «گَل زِ رَسْت ...». اگر این بیت را این‌گونه بخوانید، می‌شود: «فاعلاتن و ...» و با توجه به مصراع دوم «کِ ب با غا: فاعلاتن» واضح است که این اختیار شاعری در این بیت وجود ندارد. ولی اگر شعر را درست و با توجه به شعر کلاسیک بخوانید: «گَل عَ زِ رَسْت» این اختیار شاعری را خواهید دید.

مورد (ت) هم با توجه به دو نکته که پیش از این گفتیم قابل دریافت است. اولاً: «مَن نَ گر کا: فاعلاتن» و «مُس تَ حَق بو: فاعلاتن» می‌توان فهمید. روش دیگر هم آمدن «دَم این ها = فاعلاتن» نشان می‌دهد «فاعلاتن» قبلش فیک است؛ یعنی به جای «فاعلاتن» آمده است.

۱۳۴- **گزینه ۲** به تقطیع ابیات (پ) و (ت) توجه کنید:

—	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—
—	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—
—	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—
—	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—

هر چند پرکاربردترین حالت اختیار شاعری «ابدال»، تبدیل «فعلن» به «فعلن» است، اما با ابدال در وزن‌واژه‌های «مفتعلن»، «فاعلاتن» و «مستفعل» همگی آن‌ها به وزن‌واژه «مفعولن: — — —» تبدیل می‌شوند. در ابیات (پ) و (ت) به جای مفتعلن «مفعولن» ایجاد سکنهٔ وزنی است؛ یعنی این ابدال خوش‌آهنگ نیست و با کمی دقت به صورت سمعی هم قابل دریافت است.

۱۳۱- **گزینه ۲** با توجه به این که این سؤال یک سؤال کلی است

و هر نوع اختیار شاعری وزنی را در بر می‌گیرد، ابتدا تمام اختیارات شاعری وزنی را به صورت تیتروار بیان می‌کنیم:

(۱) بلند در نظر گرفتن هجای پایان مصراع یا نیم‌مصراع در اوزان دوری

(۲) آوردن فاعلاتن به جای فاعلاتن در اول مصراع

(۳) ابدال (آمدن یک هجای بلند به جای دو هجای کوتاه کنار هم)

(۴) قلب (جاب‌جایی دو هجای کوتاه و بلند در مصراع)

نکتهٔ جالب توجه این است که این اختیارات از نظر آسانی دقیقاً همین ترتیب را دارد؛ یعنی اولین نوع آن آسان‌ترین و آخرین نوع آن سخت‌ترین نوع آن است. شما نیز در بررسی گزینه‌ها ابتدا بلند در نظر گرفتن هجای پایان مصراع را بررسی کنید. فقط نکته‌ای که حتماً باید به آن توجه کنید، پایان نیم‌مصراع در اوزان دوری است که اتفاقاً در این تست در نظر گرفته شده است.

در ۱ هجای کشیده «رفت» در مصراع دوم، هجای پایانی نیم‌مصراع است که آن را باید هجای بلند در نظر بگیریم. در ۲ نیز دو هجای کشیده «روز» و «عاج» همین وضعیت را دارند. در ۴ نیز هجای کشیده «یاد» در پایان مصراع اول به جای هجای بلند آمده است. این تست ظاهراً سخت با کم‌ترین معلومات شما حل شد! یعنی هیچ وقت دانش خود را دست کم نگیرید.

تقطیع هجایی ۲

چ	دَس	ت	بَر	س	ر	زُل	فَش	رَ نَم	ب	تَا	ب	رَ	وَد
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

و هیچ‌یک از اختیارات وزنی در این بیت وجود ندارد.

توجه دقت داشته باشید وجود اختیارات زبانی، شما را به اشتباه نیندازد!

۱۳۲- **گزینه ۱** در ۱ نکتهٔ بسیار ظریفی وجود دارد. ابتدا به

تقطیع هجایی دو مصراع دقت کنید:

ت	م	گَر	خُد	مَر	د	صو	فی	نیب	سب	تی
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

در این تقطیع ظاهراً با اختیار شاعری «آمدن فاعلاتن به جای فاعلاتن اول مصراع» روبه‌رو هستیم؛ اما اگر «ت» را طبق اختیار شاعری «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» هجای بلند در نظر بگیریم، متوجه می‌شویم اختیار شاعری «فاعلاتن به جای فاعلاتن» رخ نداده است.

اکنون می‌پرسید کدام درست است؟ مسلماً اختیار شاعری «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» رخ داده است. حتماً می‌پرسید از کجا باید این را بدانیم؟ به دو نکته توجه کنید: اول این که باید به اصل وزن مصراع، یعنی «فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» توجه کنید. دوم این که «فاعلاتن» اول مصراع زمانی اختیار شاعری «آمدن فاعلاتن به جای فاعلاتن اول مصراع» محسوب می‌شود که بعد از آن، یعنی وزن‌واژه

۱۳۸- گزینه ۲ با توجه به این که هجای اول در هر دو مصراع بیت (الف)، هجای کوتاه است، پس نمی‌تواند «فاعلاتن» باشد. پس گزینه‌های ۱ و ۲ خط می‌خورد. با توجه به دو گزینه دیگر، مشخص می‌شود بیت (الف) قطعاً «ابدال» دارد.

در بیت (ب) نیز هجای اول و دوم هر دو مصراع، هجای بلند است (که با هیچ اختیار شاعری هم کوتاه نمی‌شود)؛ بنابراین این مورد هم نمی‌تواند آمدن «فاعلاتن» به جای «فعلاتن» باشد، پس ۳ هم خط می‌خورد و پاسخ ۴ می‌شود.
به تقطیع هجایی ابیات توجه کنید:

مَ را دَ لیل مَ گر دان ب شک ر این نع مَت
- U - U - U - U - U - U - U - U -
کِ داشت دُو ل ت سَر مَد ع ز ی زُ مَح ت ر مَت

اَس تا دِش خَن سَع دِیست پی ش ه م کس اَم ما
- U - U - U - U - U - U - U - U -
دا زدش خ ن ح ا فِظ ط ر ز ش خ ن خا جو

ز ه ز ن د ه ر ن خ ف ت م شو ای م ن زو
- U - U - U - U - U - U - U - U -
ا گ ر م ر و ز ن بُر د س ت ک ف ر دا پ ب ز د

توجه ۱ نکته قابل توجه در بیت (ب) آمدن «هجای کشیده به جای هجای بلند» در میانه مصراع است (نیم مصراع وزن دوری). باید توجه داشته باشید این اختیار شاعری در ابیات دولختی (دوری) ممکن است در نیم مصراع بیاید.

توجه ۲ در بیت (پ) به حذف همزه «او» دقت کنید. اگر به اشتباه این همزه را حذف نکنید، ممکن است تصور کنید این قسمت «ابدال» دارد!

۱۳۹- گزینه ۱ پیش از این گفتیم اگر اختیار شاعری «ابدال» در وزن واژه «مفتعلن: - U - U -» رخ بدهد، آن را به «مفعولن: - - -» تبدیل می‌کند و آمدن «مفعولن» به جای «مفتعلن» موسیقی وزنی شعر را تا حدودی خراب می‌کند؛ مثلاً دو مصراع زیر را بخوانید.

مفتعلن مفتعلن فاعلن / مفتعلن مفعولن فاعلن
یعنی به طور سمعی هم می‌توانید درک کنید این اختیار شاعری در این بیت وجود ندارد.

ه ر ک ت را نی ک خا ه نی کو ی ی یو را ذ لیل
- U - U - U - U - U - U - U - U -
ه ر ک ت را ب د سِ گال ن دا م تو را ن دیم

توجه قسمت «نیکویی او را» نیز از نظر اختیار شاعری بسیار مهم است. در درس پنجم توضیح داده‌ایم اگر بعد از مصوت بلند «و»، «یی» بیاید، احتمال کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند «و» وجود دارد (که این‌جا هم این اتفاق افتاده است) هم‌چنین اگر بعد از مصوت بلند «ی»، «همزه» بیاید، هم احتمال کوتاه تلفظ کردن مصوت «ی» وجود دارد و هم حذف همزه (که هر دو اتفاق رخ داده است).

۱۳۵- گزینه ۲ به تقطیع هجایی ابیات (ب) و (پ) توجه کنید.
ب ر د ل خا قا نی ی گر دا غ ج ف ا ن هی چا شد
- U - U - U - U - U - U - U - U -
او ز س گان کیست خد تا ب ر ذ ت ب دا و ری
با توجه به وزن «مفتعلن مفتعلن مفتعلن» وزن واژه دوم و چهارم باید مفاعلن (U - U -) باشد، اما همان‌طور که مشاهده می‌شود وزن واژه دوم مصراع اول (قا نی ی گر: - U U -) آمده است. البته هجای «نی» طبق اختیار شاعری «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» به هجای کوتاه تبدیل شده است.

د س ت ک سی ب ر ن ر سد ب شا خ هو وی ی ت ت
- U - U - U - U - U - U - U - U -
تا ز گ ن خ لی ی ت او ز بی خ ب ن ب ر ن ک نی
- U - U - U - U - U - U - U - U -
در این بیت اصل وزن «مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن» است. شاعر در وزن واژه سوم هر دو مصراع «مفاعلن» آورده است.

۱۳۶- گزینه ۲ به تقطیع هجایی بیت توجه کنید:

فا خ ت د ر ب ز م باغ گو یی خا قا نی یست
- U - U - U - U - U - U - U - U -
د ر س ر ه ر شا خ سار شاعر س را یا م د
توجه در این بیت دو بار نیز حذف همزه روی داده است.

۱۳۷- گزینه ۲ با توجه به صورت سؤال فقط باید به اختیارات وزنی توجه کنیم.

در بیت (ب) فقط دو بار از اختیار شاعری «بلند در نظر گرفتن هجای پایان مصراع» استفاده شده است. در بیت (ت) نیز فقط در مصراع دوم از اختیار شاعری «آمدن فاعلاتن به جای فعلاتن اول مصراع» استفاده شده است.

در بیت (الف) از دو نوع اختیار شاعری وزنی استفاده شده است.

۱) بلند در نظر گرفتن هجای پایان مصراع

۲) آمدن فاعلاتن به جای فعلاتن ابتدای مصراع

سی ن از آ ت ش دل د ر غ م جا نا ن پ سوخت
- U - U - U - U - U - U - U - U -
آ ت ش ی بو د د رین خا ن ک کا شا ن پ سوخت

توجه ۱ هرچند هر دو مصراع با «فاعلاتن» شروع شده‌اند و در ظاهر با هم فرقی ندارند، ولی چون اصل وزن «فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن» است و وزن «فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن» نداریم، باید این اختیار شاعری را لحاظ کنیم.
تقطیع بیت (پ):

ع ا ل م ز نا ل ی ع ش شا ق م با دا خا لی
- U - U - U - U - U - U - U - U -
ک خ ش ه ن گ ف ر ح ی خ ش ه و ای ی دا زد

توجه ۲ هر دو مصراع با «فعلن» به پایان رسیده‌اند و در ظاهر با هم فرقی ندارند، ولی چون اصل وزن «فعلن» است، اختیار شاعری «ابدال» در نظر می‌گیریم.

۱۴۰- گزینه ۲

U	U	-	U	U	-	U	U	-	U	U	-	U	U	
مَنْ	کِ	دَرِ	آ	تْ	شِ	سُو	دَا	ی	تْ	آ	هِيَ	نَ	زَ	نَمْ
کِ	تْ	وَانِ	گُفْتَ	تْ	کِ	بَرِ	دَا	غِ	دِ	لَمْ	صَا	بِرْ*	نِیَسْتِ	
رَوِ	زِ	أَوِ	وَلِ	کِ	سِ	رْ*	زُلْ	فِ	تْ	دِ	دَمْ	گُفْتَ*	تَمْ	
کِ	پَ	رِی	شَا	نِیْ*	یِ	اِیْنِ	بِیْلِ	سِ	لِ	رَا	أَ	خِرْ*	نِیَسْتِ	

توجه ۱ در تست‌های قبلی نیز به این نکته اشاره شده است که «حذف همزه» اختیار شاعری راحت‌تری است و حتی به عروض سماعی هم نیاز ندارد. فقط کافی است که در خواندن شعر کمی مهارت داشته باشید. هیچ‌کدام از همزه‌های دو بیت حذف نمی‌شود.

توجه ۲ این دو بیت اختیار شاعری «آمدن فاعلاتن به جای فاعلاتن» و «بلند در نظر گرفتن هجای پایان مصراع» را نیز دارند.

۳۴۶- تعداد «استعاره» در کدام گزینه متفاوت است؟

- ۱) لؤلؤ چشم مرا کرد به رنگ لاله
- ۲) این منم باز که روی چو مهت می‌بینم
- ۳) چو قصد چشمه کرد آن چشمه نور
- ۴) هم لب گوهرفشانت رونق یاقوت برد

۳۴۷- در کدام بیت «تشبیه، مجاز و استعاره» همگی وجود دارد؟

- ۱) پای شمشاد ز شرم تو بماند در گل
- ۲) آن رنج در وجود به نوعی اثر کند
- ۳) بی لام سر زلفت نون است قد چاکر
- ۴) فتادگی است پر و بال رهروان طریقت

۳۴۸- در همه گزینه‌ها هر دو آرایه «اسلوب معادله» و «تلمیح» به کار رفته است، به جز

- ۱) سرگشته هر که نیست به جایی نمی‌رسد
- ۲) بود آرایش معشوق حال درهم عاشق
- ۳) همت مردانه می‌خواهد گذشتن از جهان
- ۴) تیشه را بایست اول بر سر خسرو زدن

۳۴۹- آرایه‌های مقابل همه ابیات کاملاً درست است، به جز

- ۱) تکیه‌زن آمد فریدون باز بر اورنگ جم
- ۲) کِلک من با معنی رنگین عجب شاخ گلی است
- ۳) به هر که پند نگیرد، جفای چرخ به‌جاست
- ۴) عشق او سیمین و زربین کرد روی و موی من

۳۵۰- هر دو آرایه کدام گزینه درست است؟

- ۱) مه‌جورم و به روز، فراق تو جفت من
- ۲) مهر رخسار تو در دل نتوان داشت نهان
- ۳) آسمان خواهد کایوان سرای تو بود
- ۴) از لطافت، سخنی چند که در دل داری

۳۵۱- آرایه‌های کدام گزینه همگی در بیت زیر وجود دارد؟

«به بوی صبحدم نالان به گل گشت چمن رفتم»

- ۱) ایهام - جناس ناقص - تشبیه - استعاره مکنیه
- ۲) جناس - ایهام - اغراق - استعاره مصرّحه
- ۳) حس آمیزی - تشبیه - مجاز - کنایه
- ۴) کنایه - ایهام تناسب - استعاره مکنیه - حسن تعلیل

۳۵۲- آرایه‌های مندرج در گزینه همگی در دو بیت زیر وجود دارد.

«زبان ز گفتن و ناگفتنی نگه می‌دار
زمانه را چو شناسی که چیست عادت او»

- ۱) حسن تعلیل - اسلوب معادله - تشخیص - تضاد
- ۲) تضاد - تشبیه - جناس - مجاز
- ۳) ایهام تناسب - جناس - استعاره - تضاد
- ۴) تشبیه - حسن تعلیل - تضاد - کنایه

۳۵۳- آرایه‌های «جناس همسان، تکرار، کنایه، ایهام تناسب و استعاره مصرّحه» به ترتیب در کدام ابیات آمده است؟

الف) از بس که شنیدید یا ربم چرخ
ب) یکی است خانه زنجیر و خانه دنیا
پ) سنبلت زان رو به بالا سر فرود آورده است
ت) از بی‌غمان جمیل غم را نگاه دار
ث) می‌نویسم حرف اشتیاقش را جدا

از یا رب من به یا رب آمد
در این دو خانه فراغت نصیب مهمان نیست
تا چو بالای تو دائم کار او بالا بود
از چشم شور درد و الم را نگاه دار
تا بخواند نامه‌ام را طفل ابجدخوان من

۱) ب - پ - ث - ت - الف ۲) پ - الف - ث - ب - ت ۳) پ - الف - ث - ت - ب ۴) ب - الف - ت - ث - پ

۳۵۴- ترتیب آرایه‌ها براساس «مجاز، تشبیه بلیغ، اغراق، متناقض‌نما و تلمیح» در کدام گزینه آمده است؟

الف) مریم خاموش عیسی را به گفتار آورد
ب) زهر چو از جام تو نوشم شکر
پ) ضعیفم تا بدان غایت که گر آتش زنی بر من
ت) باده اندر دست و خوبان پیش روی
ث) عقل من دیوانه عشق تو شد

با لب گوینا دل گوینا نمی‌دارد کسی
تیغ گر از دست تو باشد عطاست
به‌سان سایه دودم تکیه بر دیوار برخیزد
خوب‌رویانی به خوبی داستان
بندش از زنجیر گیسوی تو بس

۱) پ - ث - ت - ب - الف ۲) ت - ث - پ - ب - الف ۳) پ - ب - ت - ث - الف ۴) الف - ث - پ - ب - ت

۳۵۵- آرایه‌های «تضمین، اسلوب معادله، لَفّ و نشر، استعاره مکنّیه و حسن تعلیل» به ترتیب در کدام ابیات آمده است؟

الف) دل و دیده را کار عالم همین بس
ب) از سر کوی تو گفتم به سلامت بروم
پ) تا کی گریزی از اجل در ارغوان و ارغنون
ت) بر جگر می‌زندم چشم تو هر دم نیشی
ث) با ستمکاران گیتی بد نمی‌گردد سپهر

که سوی تو پوید به روی تو بیند
خود در آمد ز قضا پای دل زار به سنگ
نک کیش کشانتمی‌برند انا الیه راجعون
خون چشمم که روان است از آن رو جگری است
عید قربان است دائم خانه قصاب را

۱) پ - ث - الف - ب - ت ۲) پ - الف - ث - ب - ت ۳) پ - ث - الف - ت - ب ۴) ب - ت - پ - الف - ث

آزمون ۳۴

۳۴۶- گزینه ۱ در این گزینه فقط یک استعاره به کار رفته است:
 «لؤلؤ» استعاره از قطرات اشک است. در مصراع دوم این بیت با دو
 تشبیه سروکار داریم نه استعاره، زیرا مشبّه‌ها آمده‌اند:
 آن که لبش (مشبّه) مانند لاله است و دندانش (مشبّه) همچون گوهر.

بررسی

- ۲ «پسته» استعارهٔ مصرّحه از لب و «شکر» استعارهٔ مصرّحه از بوسه.
 ۳ «چشمهٔ نور» استعارهٔ مصرّحه از یار و «آب در چشم فلک آمدن» تشخیص و استعارهٔ مکنیه دارد.
 ۴ «گوهر» استعاره از سخن ارزشمند و «خجالت کشیدن ماه» تشخیص و استعارهٔ مکنیه دارد.

۳۴۷- **گزینه ۱** در این نوع تست با آرایه‌ای که بر آن تسلط داریم و در اثبات و ردّش سرعت داریم شروع می‌کنیم. مثلاً در این گزینه بررسی مجاز باید آخرین اولویت باشد به این امید که بلکه به بررسی آن نیاز نباشد!

اگر با تشبیه شروع کنیم ۱ تشبیه دارد؛ تشبیه قد یار به شمشاد (تشبیه مضمّر) و تشبیه یار به سرو. در ۲ نیز شاعر مخاطب خود را در لاغری و باریکی به ریسمان تشبیه کرده است. در ۳ شاعر سر زلف را در خمیدگی به حرف «ل» و قد خود را در خمیدگی به حرف «ن» تشبیه کرده است. در ۴ مجاز وجود ندارد. بنابراین ۴ با مجاز حذف می‌شود. حال کار را با استعاره ادامه می‌دهیم. در ۱ «پای شمشاد» تشخیص و استعاره دارد. در ۲ استعاره به کار نرفته، پس این گزینه را نیز کنار می‌گذاریم. در ۳ «ماه» استعاره از یار است. برای انتخاب بین گزینه‌های ۱ و ۳ ناچاریم به سراغ مجاز برویم. در ۱ «چمن» در معنی مجازی باغ و گلستان به کار رفته است. پس قاعدتاً ۳ فاقد مجاز است.

توجه در کنکور سراسری استعاره را مجاز محسوب نمی‌کنند. این نکته در کنکور انسانی ۹۹ به وضوح آمده است.

۳۴۸- **گزینه ۱** هر چهار گزینه تلمیح دارند: ۱ به داستان حضرت خضر و این که در بیابان‌ها دستگیر گمشدگان است، ۲ به داستان لیلی و مجنون، ۳ به داستان یوسف و زلیخا و ۴ به داستان خسرو و شیرین اشاره دارند؛ بنابراین فقط باید ببینیم کدام گزینه اسلوب معادله ندارد:

۱ در این گزینه مصرع دوم مثال و مصداقی برای مصرع اول است: هر کس سرگشته نیست به جایی نمی‌رسد [همان‌طور که] اگر کسی راهش را در بیابان گم نکند، خضر هم راهبری نمی‌کند.

۲ این گزینه نیز اسلوب دارد، چراکه مصرع دوم مثالی برای مصرع نخست است و مصراع‌ها استقلال دستوری دارند: حال درهم عاشق، آرایش معشوق است [همان‌طور که] سیاه‌روزی مجنون، سرمهٔ چشم لیلی است.

۳ مصرع دوم مثال و مصداقی برای مصرع اول است و دو مصرع به لحاظ دستوری به هم ارتباطی ندارند: گذشتن از جهان، همت مردانه می‌خواهد [همان‌طور که] یوسفی باید باشد تا بازار زلیخا را بی‌روقت کند. ۴ هرچند دو مصرع این بیت استقلال دستوری دارند، اما اگر دقت کنید دو مصرع از نظر معنایی به هم متصل هستند و به گونه‌ای مکمل همدیگرند و بنابراین اسلوب معادله ندارند:

آفرهاد! باید تیشه را در همان اول کار بر سر خسرو می‌زد، مردانگی در طینت فرهاد نبود [که تیشه را بر سر خسرو بزند].

۳۴۹- **گزینه ۲** همان‌طور که پیش‌تر هم گفتیم، در این الگوی تستی بهتر است با آرایه‌های بارزتر کار را شروع کنید؛ آرایه‌هایی که در آن هم با سرعت خوبی می‌توانید به بود و نبودش پی ببرید و هم

نسبی نباشند. در ۱ تلمیح قابلیت بررسی در مرحلهٔ نخست را دارد. این بیت به داستان جم (= سلیمان) و دزدیده‌شدن انگشتری او توسط دیو اشاره دارد. در ۲ بهتر است فقط حس آمیزی را بررسی کنیم، اگر در نهایت به پاسخ نرسیدیم به سراغ ایهام می‌رویم. «معنی رنگین» حس آمیزی دارد که ترکیب امر ذهنی و حس بینایی است. در ۳ مصراع دوم مثال و مصداقی برای مصراع اول است و مصراع‌ها استقلال دستوری دارند، پس بیت اسلوب معادله دارد. با تکرار صامت /س/ در مصراع دوم به «واج آرایی» بیت نیز پی می‌بریم. در ۴ نیز لَف و نشر به کار رفته است: عشق او سیمین کرد ← موی من را - عشق او زرین کرد ← روی من را (مشوَش). بین کلمات «روی» و «موی» نیز جناس ناهمسان برقرار است. پس تا این‌جا مطمئن شدیم که جواب در بین گزینه‌های ۳ و ۴ نیست. در ۱ یکی از مجازهای پرکاربرد شعر فارسی به کار رفته است: «نگین» مجاز از انگشتری است و بنابراین با اثبات این آرایه، قاعدتاً باید ۲ را فاقد ایهام بدانیم.

توجه از آن‌جا که دایرهٔ مجاز بسیار گسترده است و هر لحظه در زبان می‌تواند مجازهای متعددی خلق شود، بهتر است مجازهای پرکاربرد کنکوری را به ذهن بسپارید که بسیار راهگشاست. واژه‌هایی همچون: سر (در معنی قصد و نیت)، چمن (در معنی باغ و گلزار)، نگین (در معنی انگشتر)، سینه (در معنی دل)، فردا (در معنی آینده یا آخرت)، امروز (اکنون یا این دنیا)، حرف (در معنی سخن)، شهر (در معنی مردم شهر)، کشور (در معنی مردم کشور)، جهان (در معنی مردم جهان)، جام (در معنی شراب)، قحذ (در معنی شراب)، پیاله (در معنی شراب) و ... توجه داشته باشید که حفظ این واژه‌ها کمک زیادی به یافتن مجاز می‌کند و اصلاً به این معنی نیست که طراح کنکور فقط از این واژه‌ها استفاده می‌کند.

۳۵۰- **گزینه ۲** ۱ موازنه ندارد، زیرا اگر توجه کرده باشید، بین واژه‌های «فراق» و «غم» و «بین» و «جفت» و «غمگسار» سجع نیست. در ۲ «چشمهٔ خورشید» اضافهٔ تشبیهی است و می‌دانیم که اضافهٔ تشبیهی، نوعی تشبیه بلیغ محسوب می‌شود، ایهام را عجلتاً کنار می‌گذاریم و اگر ناچار شدیم به بررسی آن می‌پردازیم. در ۳ شاعر علت خمیده‌بودن آسمان را این دانسته که آسمان می‌خواسته همانند ایوان ممدوح خمیده باشد. مجاز این گزینه را نیز در مرحلهٔ بعد و در صورت نیاز بررسی می‌کنیم. در ۴ «تناقض» وجود ندارد، شاعر با بیانی اغراق‌آمیز می‌گوید: آن قدر معشوق لطیف است که حتی از لبان خاموشش می‌توان سخنی را که در دل دارد، فهمید! بنابراین گزینه‌های ۱ و ۴ رد می‌شوند. حال باید ایهام ۲ و یا مجاز ۳ را رد یا اثبات کنیم. در ۲ «مهر» از ایهام‌سازهای پرکاربرد است: ترکیب «مهر رخسار تو» در اغلب موارد ایهام می‌سازد: (۱) خورشید رخسار تو (۲) عشق رخسار تو.

بنابراین با اثبات ایهام این گزینه، پاسخ را پیدا کردیم و ۲ را با مجاز رد می‌کنیم.

۳۵۱- **گزینه ۱** در این الگوی تستی کمی از وقت خود را صرف درست‌خوانی و پی‌بردن به مفهوم بیت کنید. سپس با توجه به مفهوم، تا حدودی می‌توانید پی ببرید که آرایه‌هایی که براساس معنا هستند، همانند حسن تعلیل، اسلوب معادله، تناقض، جناس تام و ... در بیت وجود دارند یا نه. سپس براساس نداشته‌های بیت به ردّ گزینه‌ها بپردازید.

می‌توانیم ۲ را با استعارهٔ مصرّحه، ۳ را با حس آمیزی و ۴ را با حسن تعلیل رد کنیم.

بررسی آرایه‌های بیت براساس ۱

ایهام: «بو» در این بیت با دو معنی «آرزو» و «رایحه» قابل جای‌گذاری است: ۱) صبحدم در «آرزوی» دیدن تو به گل‌گشت چمن و باغ رفتم. ۲) صبحدم در جست‌وجوی «بوی خوش» تو به گل‌گشت چمن و باغ رفتم.

جناس ناقص: بوی و روی

تشبیه: شاعر با دیدن گل، به یاد یار افتاده و مدهوش شده، پس در بیت به طور پنهانی (مُضمّر) صورت یار به گل تشبیه شده است.

استعارهٔ مکنّیه: روی گل

توجه ضمیر متصل یک کلمهٔ مستقل محسوب می‌شود و به هنگام بررسی جناس باید آن را از کلمه جدا کنیم و سپس دربارهٔ باقی‌ماندهٔ کلمه تصمیم بگیریم جناس دارد یا خیر. مثلاً در همین بیت، بین «بوی» و «روی» بعد از حذف ضمیر متصل «ت»، «بوی» و «روی» را جناس ناقص گرفتیم.

۳۵۲- **گزینۀ ۲** دو مصراع استقلال دستوری ندارند، زیرا «که» ربط وابسته‌ساز، دو مصراع را به هم مرتبط کرده، بنابراین ۱ را کنار می‌گذاریم. گزینه‌های ۲ و ۴ را نیز می‌توانیم با تشبیه حذف کنیم. بررسی آرایه‌های ۳

ایهام تناسب: «سر» در مصراع دوم بیت اول به معنی علت و سبب است: شمع، هستی خود را به علت زبانه‌اش از دست می‌دهد، اما این واژه در معنی بخش فوقانی بدن با زبان ایهام تناسب می‌سازد.

جناس: زبان و زبانه - در و سر (جناس ناهمسان)

استعاره: عادت‌داشتن زمانه، تشخیص و استعارهٔ مکنّیه دارد.

تضاد: گفتن و ناگفتنی

۳۵۳- **گزینۀ ۲** یک نگاه سریع به آرایه‌های صورت سؤال بیندازید. سپس با آرایه‌ای که نسبی نیست (مثلاً کنایه یا واج‌آرایی تا حدودی نسبی هستند) و کم‌کاربردتر و بارزتر است شروع به ردّ گزینه‌ها کنید. ما برای شروع با جناس همسان کار را پیش می‌بریم. گزینه‌های ۱ و ۴ بیت (ب) را برای این آرایه پیشنهاد داده‌اند که فاقد جناس همسان است، زیرا تنها واژهٔ تکراری این بیت «خانه» است که تغییر معنایی ندارد. بنابراین گزینه‌های ۱ و ۴ را کنار می‌گذاریم. گزینه‌های ۲ و ۳ در سه آرایهٔ «جناس همسان، تکرار و کنایه» ابیات مشترکی را پیشنهاد داده‌اند که گرهی از کار ما نمی‌گشایند؛ هرچند حتی اگر متفاوت هم بودند بررسی برخی آرایه‌ها همانند کنایه را باید در آخر کار بگذاریم. بین ایهام تناسب و استعارهٔ مصرّحه، بهتر است کار را با استعارهٔ مصرّحه پیش ببریم. ۲ برای استعارهٔ مصرّحه بیت (ت) را پیشنهاد داده است که فاقد استعارهٔ مصرّحه است. پس علی‌القاعده پاسخ تست باید ۳ باشد.

بررسی آرایه‌های ابیات براساس ۳

پ) جناس همسان: «بالا» در مصراع نخست به معنی رایج آن، یعنی نقطهٔ مقابل پایین به کار رفته، این واژه در ابتدای مصراع دوم به معنی قد و قامت است.

الف) تکرار: «یا رب» سه بار تکرار شده است.

ث) کنایه: «ابجد» حروف الفباست و طفل ابجدخوان کنایه از طفل بی‌سواد یا کم‌سواد است.

ت) ایهام تناسب: «نگاه دار» یعنی محافظت کن اما «نگاه» در معنی نگرستن با چشم ایهام تناسب می‌سازد.

ب) با توجه به مصراع نخست که شاعر ترکیبات «خانهٔ دنیا» و «خانهٔ زنجیر» را آورده است، در مصراع دوم این بیت «دو خانه» استعاره از زنجیر و دنیا می‌باشد.

۳۵۴- **گزینۀ ۲** اگر با تلمیح شروع کنیم، فقط ۴ رد می‌شود، اما سایر گزینه‌ها به درستی بیت (الف) را برای تلمیح پیشنهاد داده‌اند. با متناقض‌نما نمی‌توانیم هیچ‌کدام از گزینه‌های باقی‌مانده را رد کنیم، زیرا در بیت (ب) «زهر شکر است» و در بیت (ث)، «دیوانه‌شدن عقل» متناقض‌نما هستند. ابیات پیشنهادی سه گزینه برای تشبیه بلیغ نیز هیچ‌کدام از گزینه‌ها را رد نمی‌کند، زیرا در بیت (ب) «زهر شکر است»، تشبیه بلیغ محسوب می‌شود و در بیت (ث) ترکیب «زنجیر گیسو» نیز تشبیه بلیغ است. بین مجاز و اغراق بهتر است با اغراق ادامه دهیم. ۳ برای اغراق بیت (ت) را پیشنهاد داده که اغراق ندارد، بر این اساس ۳ را کنار می‌گذاریم. بین گزینه‌های باقی‌مانده فقط باید با مجاز به پاسخ برسیم. پیشنهاد ۱ برای مجاز بیت (پ) است که واژهٔ مظنون به مجاز در آن به کار نرفته، اما بیت پیشنهادی ۲ (ت) می‌باشد که در آن دو مجاز به کار رفته:

۱) «باده» مجاز از جام باده است، ۲) «دست» مجاز از پنجه و انگشت است؛ زیرا جام را با پنجه و انگشت می‌گیرند.

بررسی سایر آرایه‌ها براساس پیشنهاد ۲

ث) تشبیه بلیغ: «زنجیر گیسو» اضافهٔ تشبیهی است و اضافه‌های تشبیهی، تشبیه بلیغ محسوب می‌شوند.

پ) اغراق: شاعر در ضعف خود اغراق کرده و می‌گوید که حتی اگر مرا آتش زنی، دود خاکستر وجود من بدون تکیه بر دیوار نمی‌تواند از جا برخیزد!

ب) متناقض‌نما: زهر، شکر است.

الف) تلمیح: بیت به داستان روزهٔ سکوت حضرت مریم و به سخن آمدن حضرت عیسی در گهواره اشاره دارد.

۳۵۵- **گزینۀ ۱** تضمین آرایهٔ بارزی است، با نگاهی سریع می‌توان فهمید فقط بیت (پ) تضمین دارد و بیت پیشنهادی ۴ یعنی بیت (ب) فاقد تضمین است. بر این اساس ۴ را حذف می‌کنیم. با حسن تعلیل می‌توانیم ۳ را کنار بگذاریم، زیرا بیت (ب) حسن تعلیل ندارد. با آرایهٔ لَف و نشر می‌توانیم ۲ را هم حذف کنیم، زیرا بیت (ث) لَف و نشر ندارد.

بررسی آرایه‌های ابیات براساس ۱

پ) تضمین: «إنا إلیه راجعون» بخشی از آیهٔ ۱۵۶ سورهٔ بقره است که شاعر آن را در این بیت تضمین کرده است.

ث) اسلوب معادله: مصراع دوم مثال و مصداقی برای مصراع اول است و مصراع‌ها استقلال دستوری دارند:

روزگار با ستمکاران بد تا نمی‌کند. مثال: قصاب (به علت این که دائم در حال کشتار حیوانات است) گویی دائم در خانه‌اش عید قربان است! در واقع شاعر قصاب را نماد و نمونهٔ ستمکار فرض کرده است. الف) لَف و نشر: کار دلم این است که ← سوی تو پیوید - کار دیده‌ام این است که ← روی تو ببیند (لَف و نشر مرتب)

ب) استعارهٔ مکنیه: «پای دل» اضافهٔ استعاری است و اضافه‌های استعاری از انواع استعارهٔ مکنیه هستند.

ت) حسن تعلیل: علت خونین بودن اشک من این است که چشم تو با هر نگاهش به جگر من نیش می‌زند!

۵۴

• موضوع: تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی •
• صفحه کتاب درسی: جامع (سه پایه) •
• نوع آزمون: جامع (ب) •
• ۱۰ تست در ۱۰ دقیقه •

۵۲۶- کدام شاعر با این که در ابتدا مدیحه‌سرا بود، در دوره دوم حیات شعری خود از دربار کناره گرفت؟

- (۱) ناصر خسرو (۲) انوری (۳) سنایی (۴) کسایی مروزی

۵۲۷- نام نویسنده آثار «بی بال پریدن - کشتی پهلو گرفته - آینه‌های دردار» در کدام گزینه درست آمده است؟

- (۱) قیصر امین‌پور - سید مهدی شجاعی - هوشنگ گلشیری
(۲) موسوی گرمارودی - محمدرضا سرشار - هوشنگ گلشیری
(۳) موسوی گرمارودی - اسماعیل فصیح - محمود دولت‌آبادی
(۴) قیصر امین‌پور - احمد محمود - محمود دولت‌آبادی

۵۲۸- کدام گزینه از ویژگی‌های فکری شعر یا نثر دوران هندی نیست؟

- (۱) کوشش شاعر سبک هندی مضمون‌یابی و ارائه خیال خاص و معنی برجسته است.
(۲) مدعیان عرفان که به اقتضای زمانه با مغولان کنار آمده بودند، اندک‌اندک اصالت خود را از دست دادند.
(۳) شاعران این دوره برای مضمون‌سازی از هر پدیده‌ای در عالم طبیعت یا هر موضوعی در قلمرو ذهن استفاده کردند.
(۴) کتب تاریخی این دوره در کنار نهادهای سیاسی و فرهنگی صفویه در جهت نهادینه کردن فرهنگ تشیع گام برداشتند.

۵۲۹- نام شاعر چند بیت نادرست آمده است؟

- من نگویم که مرا از قفس آزاد کنید
غلغلی انداختی در شهر تهران ای قلم
گر این چنین به خاک وطن شب سحر کنم
داد معشوقه به عاشق پیغام
(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار
- قفسم برده به باغی و دلم شاد کنید (بهار)
خوش حمایت می‌کنی از شرع قرآن ای قلم (نسیم شمال)
خاک وطن چورفت، چه خاکی به سر کنم؟ (فرخی یزدی)
که کند مادر تو با من جنگ (ایرج میرزا)

۵۳۰- کتاب انوار سهیلی ساده‌نویسی شده کدام کتاب است؟ این کتاب در کدام دوره پدید آمده است؟

- (۱) کلیله و دمنه - قرون نهم و دهم
(۲) هزار و یک شب - قرون هفتم و هشتم
(۳) کلیله و دمنه - قرون هفتم و هشتم
(۴) هزار و یک شب - قرون نهم و دهم

۵۳۱- با توجه به ویژگی‌های فکری کدام بیت متعلق به شعر بیداری است؟

- (۱) گذر از خواب برادر به شب تیره چو اختر
(۲) پافشاری کن، حقوق زندگان آور به دست
(۳) گه غصه و گه شادی، دور است ز آزادی
(۴) خدا را محتسب ما را به فریاد دف و نی بخش
- که به شب باید جستن وطن یار نهران را
ور نه همچون مرده تا محشر فشار آید تو را
ای سرد کسی کاو ماند در گرمی و در سردی
که ساز شرع از این افسانه بی قانون نخواهد شد

۵۳۲- همه موارد مطرح‌شده با توجه به تاریخ ادبیات قرون چهارم و نیمه اول قرن پنجم درست هستند، به جز.....

- (۱) در زمان سامانیان بخارا عمده‌ترین مرکز فرهنگی به شمار می‌آمد
(۲) پایه حماسه‌های ملی به زبان فارسی در قرن چهارم گذاشته شد که زبان فارسی را با ادبیات غنی آن به اوج رساند
(۳) شاعرانی همچون منوچهری و فرخی که در عهد صفاریان پرورش یافته بودند، در دربار سامانیان حضور داشتند
(۴) در این دوره بسیاری از اصطلاحات علمی، ادبی، دینی و سیاسی جدید از راه ترجمه متون عربی وارد فارسی دری می‌شود

۵۳۳- در کدام گزینه به یکی از ویژگی‌های ادبی شعر خراسانی اشاره شده است؟

- (۱) تفاوت تلفظ برخی از کلمات در مقایسه با زبان امروز
 (۲) رواج و اوج‌گیری بیشتر قالب‌های شعری به‌ویژه غزل و مثنوی
 (۳) در توصیف پدیده‌ها بیشتر از تشبیه حسی بهره گرفته می‌شود.
 (۴) شعر واقع‌گراست و توصیفات عمدتاً طبیعی، محسوس و عینی است.

۵۳۴- این توضیح مربوط به کدام کتاب است؟

«نثر کتاب گاهی ساده و گاه دارای سجع و موازنه است. علاوه بر این نویسنده در خلال موضوعات کتاب، احادیث، آیات و اشعاری از خود و شاعران دیگر نقل می‌کند.»

- (۱) فیه ما فیه (۲) عشاق‌نامه (۳) موش و گربه (۴) مرصادالعباد

۵۳۵- معنی چند واژه غلط است؟

- (متفق: هم‌عقیده) - (هماورد: حریف) - (ملالت: سرزنش) - (موسم: آغاز) - (ادبار: سیه‌روزی) - (عنان‌گسسته: بی‌اختیار) - (ملتجا: تکیه‌گاه) - (هله: به هوش باش) - (نزاکت: پاکیزگی) - (اسحار: بامدادها)
 (۱) پنج (۲) چهار (۳) سه (۴) دو

۵۳۴- **گزینه ۲** توجه کنید که گزینه‌های ۲ و ۳ اصلاً نثر نیستند و به نظم هستند. ضمناً **فیه ما فیه** اثری از مولانا است که او بیان کرده و شاگردان نوشته‌اند.

۵۳۵- **گزینه ۳** واژه‌هایی که غلط معنی شده‌اند، به همراه معنای صحیح آن‌ها:

ملالت: آزرده‌گی، به ستوه آمدن، ماندگی، دل‌تنگی (ملامت به معنی «سرزنش و عتاب» است). - **موسم**: هنگام، فصل، وقت - **مَلتَجَا**: پناهگاه (مَلتَکَا به معنی «تکیه‌گاه» است).

آزمون ۵۴

۵۲۶- **گزینه ۲** ناصر خسرو به سبب اعتقاد مذهبی خود از شعر مدحی به طور کلی فاصله داشت و پس از او سنایی با تحول روحی خود شعر مدحی را کنار گذاشت و به سیر و سلوک معنوی پرداخت.

۵۲۷- **گزینه ۱** **توجه** در صورت سؤال، نام نویسنده خواسته شده و این نشان می‌دهد آثار به نثر هستند. در کتاب درسی اثری به نثر از موسوی گرمارودی نیامده است.

۵۲۸- **گزینه ۲** این توضیح مربوط به نثر عراقی است، نه هندی.

۵۲۹- **گزینه ۱** بیت سوم متعلق به میرزادهٔ عشقی است.

۵۳۰- **گزینه ۳** ساده‌نویسی آثار پیشین در دورهٔ نثر عراقی و قرن هفتم و هشتم رواج یافت. انوار سهیلی اثر ملاحسین واعظ کاشفی که ساده‌شدهٔ کلیده و دمنه است، یکی از آثار این جریان است.

۵۳۱- **گزینه ۲** در بیت ۲ توجه به حقوق مردم مورد توجه است و به نوعی انتقاد اجتماعی از شرایط در بیت دیده می‌شود. بررسی سایر ابیات:

۱ در این بیت وطن به معنی محل زندگی معشوق آمده است.

۲ آزادی در این بیت به معنی آزادگی به کار رفته است و شاعر ما را به رهایی از شادی و غم دنیا دعوت می‌کند.

۳ قانون در این جا به معنای مقررات شرعی و الهی است و ارتباطی با معنای نوین آن در دوران بیداری ندارد.

۵۳۲- **گزینه ۲** این شاعران در دربار سامانیان پرورش یافته و در دوران غزنویان (دست کم تا پایان سلطنت مسعود) در دربار حضور داشتند.

۵۳۳- **گزینه ۲** دلایل نادرستی سایر گزینه‌ها:

۱ مربوط به سطح زبانی است.

۲ مربوط به سده‌های پنجم و ششم هجری (سبک بینابین) است.

۳ مربوط به سطح فکری است.

۶۷۶- مفهوم کدام گزینه با سایر ابیات تفاوت دارد؟

- (۱) از راه تواضع به فلک رفت مسیحا
- (۲) در بلندی با فرودستان تواضع پیشه کن
- (۳) چو ماه نو به تواضع ز خاک می‌گذرم
- (۴) عالمی جویند از پستی، بلندی چون غبار

۶۷۷- در همهٔ گزینه‌ها، به استثنای گزینهٔ، هر دو بیت بر مفهوم واحدی دلالت دارند.

- (۱) شرم دارم که به بالای صنوبر نگرم
کوتاه‌نظری باشد رفتن به گلستان‌ها
- (۲) خسک در راه مشتاقان بساط پرنیان باشد
چون عشق حرم باشد سهل است بیابان‌ها
- (۳) که مهرش در میان جان و مهرش بر دهان باشد
وی شور تو در سرها وی سز تو در جان‌ها
- (۴) از بس که سز عشق تو تکرار کرده‌ایم
می‌گویم و بعد از من گویند به دوران‌ها

۶۷۸- مفهوم کدام گزینه متفاوت است؟

- (۱) مرهم داغ من تشنه‌جگر زخم بود
- (۲) دردی است درد عشق ز جان خوش‌گوarter
- (۳) لذت داغ غمت بر دل ما باد حرام
- (۴) داغ را جز بر کنار زخم ننهادم کلیم

۶۷۹- چند بیت، با بیت زیر تناسب مفهومی دارند؟

- «ای گل که موج خنده‌ات از سر گذشته است
الف) گریه تلخ بود حاصلش از برگ نشاط
ب) سزای توسست چون گل گریه تلخ پشیمانی
پ) خنده صبح به خوناب شفق پیوسته است
ت) صائب از عاقبت خنده بیندیش که صبح
ث) بسته‌لب باش که چون غنچه گل می‌افتد

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۶۸۰- مفهوم کدام گزینه متفاوت است؟

- (۱) من و یک لحظه جدایی ز تو، آن‌گاه حیات؟
- (۲) عشق و درویشی و انگشت‌نمایی و ملامت
- (۳) جسم غم‌فرو سود من چون آورد تاب فراق
- (۴) چو نیست راه برون‌آمدن ز میدان

۶۸۱- با توجه به بیت زیر، کدام گزینه مفهوم سایر گزینه‌ها را نقض می‌کند؟

- «از آن مرد دانا دهان دوخته است
(۱) مهر خاموشی حساری شد ز کج‌طبعان مرا
(۲) زبان ز گفتن و ناگفتنی نگه می‌دار
(۳) بخندید کای بلبل خوش‌نفس
(۴) فضل و هنر ضایع است تا نمایند
- که بیند که شمع از زبان سوخته است»
ماهی لبسته را اندیشه از قلاب نیست
که شمع هستی خود در سر زیانه کند
تو از گفت خود مانده‌ای در قفس
عود بر آتش نهند و مشک بسایند

۶۸۲- مفهوم کدام گزینه با مفهوم بیت زیر متناسب است؟

«همه برگ بودن همی ساختی
پیش از این در فکر زاد آخرت بودند خلق
چون نواساز چمن نغمه سرا شد خواجه
خانه پرگندم و یک جو نفرستاده به گور
اگر مقام به ویرانه می کند سیلاب
به تدبیر رفتن نپرداختی»
هیچ کس اندیشه آب و غم نانی نداشت
خیز تا برگ صبحی به چمن ساز کنیم
برگ مرگت چو غم برگ زمستانی نیست
تو نیز برگ اقامت در این سرا می ساز

۶۸۳- مفهوم درج شده در مقابل کدام گزینه درست است؟

۱) مه من نقاب بگشا ز جمال کبریایی
۲) هر که چیزی دوست دارد، جان و دل بروی گمارد
۳) عهد کردی که کشی فرصت خود را روزی
۴) پرستش به مستی است در کیش مهر
که بتان فروگذارند اساس خودنمایی (مغرور نبودن به حسن و زیبایی)
هر که محرابش تو باشی، سر ز خلوت برنیارد (رهایی از عشق ممکن نیست).
فرصت ار یافتی، آن عهد فراموش مکن (اغتنام فرصت)
برون اند زین جرگه هشیارها (تقابل عقل و عشق)

۶۸۴- مفهوم کدام بیت از سایر ابیات دورتر است؟

۱) حیلت رها کن عاشقا دیوانه شو دیوانه شو
۲) هم خویش را بیگانه کن هم خانه را ویرانه کن
۳) رو سینه را چون سینه ها هفت آب شو از کینه ها
۴) چون جان تو شد در هوا ز افسانه شیرین ما
واندر دل آتش درآ پروانه شو پروانه شو
وآن گه بیا با عاشقان هم خانه شو هم خانه شو
وآن گه شراب عشق را پیمانه شو پیمانه شو
فانی شو و چون عاشقان افسانه شو افسانه شو

۶۸۵- معنی چند واژه در مقابل آن غلط آمده است؟

«خلیدن: فرورفتن - صعوه: پرنده ای خاکی رنگ شبیه کبوتر - عماری: کجاوه - خنگ: اسب - معمور: گماشته - مرقع: جواهرنشان -
حصاری: زندانی - چارق: بند کفش که به دور پا پیچیده می شود - طیره: ملول - رحیل: کوچیدن»

سه (۴)

چهار (۳)

پنج (۲)

شش (۱)

آزمون ۶۹

۶۷۶- گزینه ۳ در ۳ سخن از این است که ماه به این دلیل تواضع می‌کند و قد خم می‌کند که سپهر بوسه بر رکاب او زده است، پس در این بیت سخن از فواید تواضع و فروتنی نیست. در سایر ابیات مفهوم اصلی این است که با تواضع به بلندمرتبه‌گی می‌توان رسید.

توجه در ۱ خورشید از طرفی با ذره تناسب دارد و از سوی دیگر با مسیحا و شاعر دو عروج را در کنار هم آورده است؛ بالارفتن ذره از فروتنی (که از تمثیل‌های رایج در ادبیات فارسی است) و عروج عیسی علیه السلام به آسمان‌ها.

بد نیست بدانید در ادبیات فارسی «مسیح» در آسمان چهارم منزل دارد و هنگام عروج آن حضرت به آسمان، چون سوزنی از تعلقات دنیوی همراه خود داشت، از آسمان چهارم فراتر نرفت. از جانب دیگر خورشید هم در فلک چهارم منزل دارد و این دو به هم پیوند خورده‌اند. ارتباط مسیح و خورشید از این هم فراتر است. در آیین میتراثیسم ایزدمهر با خورشید متناسب است و این ایزد سوار بر گردونهٔ زرین خورشید در آسمان حرکت می‌کند و بر راستی و پابندی بر عهد و پیمان نظارت می‌کند. پس از نبردهای رومیان با اشکانیان و ساسانیان آیین و مناسک آن‌ها بر هم اثر گذاشت و تحت تأثیر آیین مهر، در مسیحیت، بین خورشید و مسیح تناسبی ایجاد شد و روز زایش مهر به عنوان میلاد مسیح انتخاب شد و ...

۶۷۷- گزینه ۴ در ۴ مفهوم بیت اول آگاه‌شدن از رموز عشق، در اثر تکرار اسرار عشق است، در حالی که در بیت دوم سخن از جاودانگی سخن از عشق است و از هم دور هستند. در سایر گزینه‌ها هر دو بیت مفهوم واحد دارند:

- ۱ با وجود عشق یار به باغ و گلستان توجه‌نداشتن
- ۲ تحمل سختی‌های عشق برای رسیدن به مقصود
- ۳ عشق در دل و مهر بر لب داشتن (رازداری عاشقانه)

۶۷۸- گزینه ۲ در ۴ شاعر از داغ و درد خود گله دارد و این که جز داغ و درد چیزی ندارد. در سایر گزینه‌ها مفهوم اصلی زخم و داغ را مرهم و درمان درد عشق دانستن است.

۶۷۹- گزینه ۲ در ابیات (ت) و (ث) همانند بیت صورت سؤال سخن از این است که نتیجه و سرانجام خندیدن (و غفلت) گریه (و پشیمانی) است. مفهوم سایر ابیات: الف) هر کس از نعمت‌هایش استفاده نکند و نبخشد، عیشش به غم و اندوه تبدیل می‌شود.

ب) دهن‌گشودن پیش سخن‌چینان و افشای راز سبب غم و اندوه است. پ) بدون تحمّل غم نمی‌توان به شادی رسید.

توجه در این سؤال مفهوم اصلی این است که خندیدن مقدمه گریستن است. برای بیان این مطلب، در ابیات این سؤال تمثیل‌ها و تصویرهای مختلفی دیده می‌شود. چند تصویر در مورد گل است: مقصود از «خندیدن گل» همان «شکوفایی گل» است. منظور از «گریه گل» گلاب است. این خندیدن گل مقدمه گریستن آن (گلاب) است. دهن‌گشودن گل پیش صبا سبب گریه گلاب است. یک تمثیل هم در مورد صبح: سرخ‌شدن خورشید در هنگام شفق به دلیل خندیدن صبح است.

به طور کلی آشنایی با تصویرهای رایج و مشهور در ادبیات به ما در درک مفهوم ابیات کمک می‌کند.

۶۸۰- گزینه ۲ در گزینه‌های ۱، ۲ و ۳ سخن از این است که عاشق همه دردی را تحمّل می‌کند، جز بار فراق. در ۴ اما این مفهوم دیده نمی‌شود، بلکه مفهوم اصلی این است که عاشق چاره‌ای جز تحمّل سختی عشق ندارد.

توجه در ۱ به «او» مصراع اول دقت کنید. شاعر با آوردن این «او» می‌خواهد بگوید: من کجا و یک لحظه جدایی از تو و حیات کجا؟ به این نوع «او» که شاعر با آن می‌خواهد دو چیز را از هم دور بداند، «او مبیانت» یا «استبعاد» می‌گویند:

من و هم‌صحبتی اهل ریا دورم باد

از گرانان جهان رطل گران ما را بس

۶۸۱- گزینه ۲ در ابیات گزینه‌های ۱، ۲ و ۳ همانند بیت سؤال سخن مایه گرفتاری دانسته شده است و به سکوت و خاموشی توصیه شده است، اما در ۴ شاعر می‌گوید: فضل و هنر اگر آشکار نشود، ضایع و تباه است و مثل عود سوخته‌نشده و مشک ساییده‌نشده است که بوی خوششان آشکار نشده باشد.

۶۸۲- گزینه ۲ در بیت صورت سؤال مفهوم اصلی توصیه به جمع کردن توشه آخرت و نکوهش دل‌بستن به دنیا و جمع کردن ثروت دنیا است. در ۳ نیز همین مفهوم دیده می‌شود. مفهوم سایر گزینه‌ها:

۱ پیشینیان به فکر آخرت بودند و کسی دغدغه زندگی مادی خود را نداشت.

۲ توصیه با شادباشی در بهار: وقتی بلبل نغمه‌خوان شد، برخیز و تو نیز بساط شادی را بگستر.

۴ ناپایداری دنیا و توصیه بر دل‌نستن به دنیا

توجه در ۴ شاعر می‌گوید: اگر سیلاب در یک ویرانه ساکن شد، تو هم در این دنیا اقامت کن. با توجه به این که سیلاب هرگز در جایی ساکن نمی‌شود، شاعر با آوردن این قید، به دنبال آن است که بگوید: اقامت در دنیا همان‌قدر ممکن است که ساکن شدن سیل در خرابه. پس شاعر با آوردن این تمثیل، مفهوم اصلی شعر خود را بیان می‌کند و این قید غیرممکن، توصیه مصراع دوم را منفی می‌کند.

۶۸۳- گزینه ۲ در ۴ شاعر معتقد است آیین مهرورزی فقط بامستی و شیدایی ممکن است و عاقلان راهی در این عالم عشق ندارند، پس مفهوم بیت تقابل عقل و عشق است. مفهوم درست سایر گزینه‌ها:

۱ برتری زیبایی یار بر همه زیبایی‌ها

۲ توجه با تمام وجود به عشق یار

۳ اشتیاق شاعر برای جان‌دادن در راه معشوق

۶۸۴- گزینه ۲ مفهومی که در این غزل مولوی تکرار می‌شود دعوت به فنای عاشق در وجود معشوق است و مولوی می‌گوید: تا خودی و وجود مادیات را رها نکنی، شایسته عشق نیستی. اما در ۳ سخن از این است که اگر می‌خواهی از عشق بهره‌مند شوی، باید درونت را از کینه پاک کنی و این مفهوم از سایر ابیات دور است.

۶۸۵- گزینه ۲ واژه‌هایی که غلط معنی شده‌اند به همراه معنی صحیح آن‌ها:

صعوه: پرنده‌ای کوچک به اندازه گنجشک - معمور: آباد، آبادان، آبادشده (مأمور به معنی گماشته، مطیع و فرمانبر است). - مرقع: جامه وصله‌دار، جامه‌ای که از تکه پارچه‌های دوخته‌شده درست شده باشد، خرقة (مرصع به معنی جواهرنشان است). - چارق: نوعی کفش چرمی با بندهای بلند